

נאמר של נייר

דן בן-אמוץ מבקר את הביקורת * אגדת "טליתא

קומי" * ה"קשת" הספרותית שאין להכחישה *

פועה משוררת ב"פרח הסלע" * "מושג" שב לחיים

אלה, בוודליום חסר רחמים וכבוד כלשהו לתרבות העבר (ראה בניין "טליתא קומי" בתצלום).

שיחזור

קשת

במשך שמונה-עשרה שנות הופעה סדירה, ראו אור 72 חוברות של הרבעון קשת. עורכו, אהרון אמיר, כתב בדברי הפתיחה של חוברת קשת א' (סתיו 1958):

התעבות הערים בארץ, את חלקו של הברון אדמונד רופשילד ביצירת ה"תשתית" החקלאית, את היסודות של מציאת ההגנה היהודית בארץ (בר"גיווא והשומר), ואת ראשית החינוך העברי. לקראת סיום הספר מתאר אליאב את מערבולת מלחמת-העולם הראשונה, שיל"טון העריצות התורכית, פרשת ניל"י, בסופו של הספר מצוייה ביבליוגרפיה נרחבת, הערות, ניספחים ומפתח, שבכוחם לסייע לכל אוהב תולדות ארץ ישראל בעת החדשה. בספר מצוי אוסף תצלומים מרהיב של מיבנים ומקומות שונים בארץ-ישראל מהמאה שעברה ומראשית המאה העשרים, כמו התצלום של בית-הספר הנוצרי טליתא-קומי, שהבולדוזרים הורסים בימים

תרמו חלקן להגנת המיעוט היהודי בארץ-ישראל, לרוב מידי התורכים. הספר רצוף בתצלומים של תעודות היסטוריות, כמו איגרת-ברכה של יהודי צפת לברון מינכהאוזן, עם מינויו לקונסול גרמניה בשנת 1874, שבה נכתב בין השאר: "ב"ה, גדול כבודו כשעתידך הוד והדר תשורה עליו, הוד כבוד גדול אדונינו השם והטפס המרומם שהר לבב הישר באדם שית כאראן פאן מינכהאוזן נענעאל קאנסול קיסרית אשכנז בפאלעסטיןא...". החלק השני של הספר מתמקד יותר בהתהוותו של היישוב החדש (1882-1914). הוא מתאר את שקיעת השילטון העות'מאני, מביא עובדות של העליות הראשונה והשנייה, תוך שהוא מתאר את

תולדות

טרומנדט

בשפע הספרים הרואה אור בשנים האחרונות בנושא תולדות ארץ-ישראל בזמן החדש, בולט ספרו של פרופ' מרדכי אליאב ארץ-ישראל ויישובה במאה ה"ט, שראה אור באחרונה. ספר זה מקיף

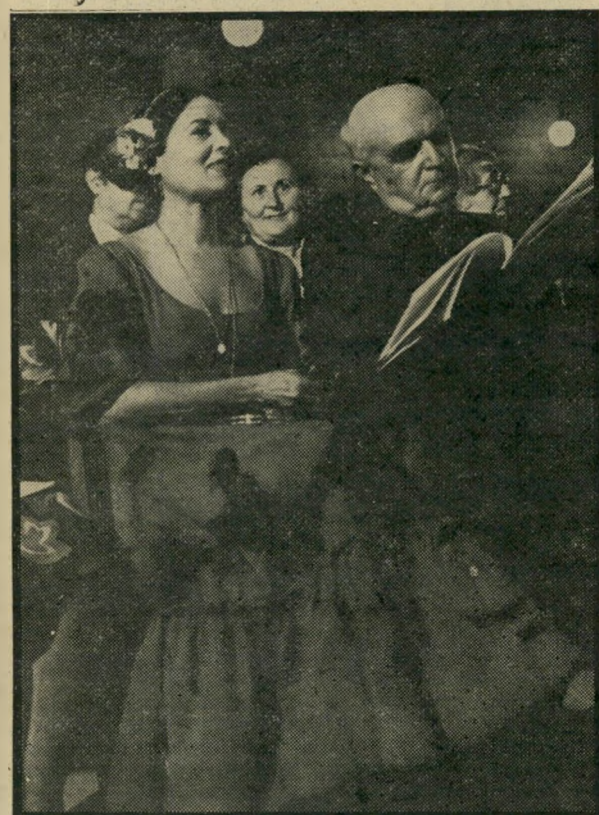

בניין "טליתא קומי" ונדליוס חסר רחמים

בחטף "מוניטין" יסבסר את "מושג" * המשורר ששלח לשונו

לפירמידות * החרא הפיוטי של שבתאי * ישראלים כובשים

את גרמניה * שבה וייס על הציירים

מתרגמת שזייתורן וכעזה עסקן-הספרות תורן, בביתה היא ידעה שהיא רק חכמה...

בידיעות אחרונות. אלא שמשו השתבש בכתבה, ועל כן פירסם בעלה העסקן במדור מיכתבים למערכת של הצהרון את הדברים הבאים: "נהניתי מאוד לקרוא את כתבתו של מנחם מיכלסון על עולמה ויצירתה של רעייתי, המשוררת הירושלמית פועה שלייתורן, אך ברצוני להעיר שלוש הערות ועירות: 1. בבית-הספר היא ידעה שהיא רק חכמה. דבר יופייה נתגלה לה מאוחר יותר. 2. לא פרופ' שימעון הלמן אמר שהיא 'היהלום בכיתה שלו' אלא מורה אחר. 3. למרות הרושם המתקבל — לשנינו יש גם דאגות פרנסה. ירושלים, חיים תורן, סופר". פרט שאותו שכתב מיכלסון הוא, שעל נייר המיכתבים של המתרגמת מודפס בכתב מעוגל פרח הסלע ●●

●● רנסאנס כתביהעת העוסקים בתרבות בישראל נמשך אחרי שהתבשרנו על ייסוד ירחון חדש לביקורת, בעריכת יורם ברונובסקי ויהושע קנז, עבור הוצאת זמורה-ביתר-מודן. אנו מתבשרים כי אדם ברך, עורכו של הירחון מוניטין, החליט לזכור חסדי-עורים לירחון התרבות מושג, שאותו ערך בעבר עבור מייסד החינוך והתרבות. התוצאה: חוברת מוניטין עומדת לחדש את מושג תחת חסותה ולתרום באופן זה חלקה לתרבות המתהווה. המשורר ש(פירא) שלום, מי שהתפרסם בראשית שנות החמישים כמשורר החצר של דוד בן-גוריון ואבא ראשי (שיר לפקיד מדינת ישראל) החליט שלא לטמון לשונו בפיו, למראה המציאות הפוליטית החדשה. ש. שלום חיבר פיומן תחת הכותרת ישמעאל, ישמעאל אותו מסר בחגיגות לידי נשיא מצריים אנוואר אל-סאדאת. בין השאר כותב שלום בשיר, שאותו גם תירגם לצרפתית ולגרמנית: "ישמעאל, ישמעאל, / עד אנה בינינו הריב ישתולל?" בעוד המשורר / פומנאי הקשיש עושה כל שביכולתו בבית לשונו בפירמידות, הרי שבידיעות המגיעות מקאהיר מתברר, כי אחד מבתי ההוצאה המצריים עומד לפרסם קובץ עבכרס של שירי יהודה עמיחי מתורגמים לערבית. ●● בהוצאת הספרים הצרפתית אלבן מישג הופיעו זיכרונותיו של השאה הפרסי המודח, אותה הוצאה, בסידרה ליבר האליה, פירסמה את כל כתביו של האייית-אללה חומייני. ●● ירון גולן, בביקורת שפירסם בדבר על הקובץ חרא, מוות מאת אהרון שבתאי, כתב בין השאר: "קוראים שלא יסתפקו בכך, ויחפשו בקובץ גם נושא מרכזי, עשויים להגדיר את חרא, מוות כאפופתיאזה של החרא בפרט, וההפרשה והריקבון בכלל... לראשונה בתולדות השירה העברית עלה החרא על דרך המלך וזכה להיות מוטיב מרכזי-סמלי שקשיי העיכול וההפרשה, המקרי בלים כחומרים אנטי-שיריים, מלווים אותו... אין המתברר מסתפק בכך שהוא קורא להפרשה בכינויים שונים, צובע אותה בצבעים שונים ומבחין בה סוגים שונים... בשער השני, המבליט את השימור הבלתי אפשרי של החרא על-ידי חניטתו, מעמיק גילוי האבסורד שבקיום האנושי הנזיל כל כך. שבתאי מטהר את החרא...". ●● מיקלחת צוננת העניק פרופ' שבת וייס לאמני ישראל בוועידתם, בין השאר אמר להם הפרופ' למדיה-מדינה: "אני מתפלא, ובצדק, על הריצה שלכם אחרי המימסד, רוב אגודות הציירים בעולם החופשי אינן מעוניינות כלל לשתף את המימסד, ודווקא האמנים בישראל להוטים אחריו. לשם מה אתם צריכים אותו, את המימסד?" ●● אמנים רבים פרצו בצחוק, כאשר ח"כ שימרון פרס, ביטא את בשרותו באמנות במילים: "חשיפת החבוי ותרגומו לשון המדברת אל חושינו, אל הרגש ואל המחשבה שלנו, מעשירה את חיינו במראות, בצלילים ובהגות, שאין השפה ההיסטורית כוללת אותם במיליון שלה...". הוא יכול להיות אביה והיא יכולה להיות בתו. הוא מנהל של פאן קלוב הישראלי (הסניף הישראלי של אירגון הסופרים הבינלאומי), מבלי שכתב אי פעם יצירה בעלת ערך ספרותי. ערכה הספרותי אינו עולה על זה של בעלה, וכל תרומתה מתמצית בתרגום שדוף של יצירות המשורר ההודי רבינדראט טאגור. כאלה הם בני הוג פועה שזייתורן ובעלה עסקן הספרות חיים תורן. באחרונה פירסמה המתרגמת שיר מפרי עטה, בתירגום לכמה לשונות, וזכתה לכתבה במוסף חיים מודרניים

היסטוריה בת 140 שנה, שקדמו לכיבוש הארץ בידי הבריטים. הספר מתאר את שהתרחש בארץ-ישראל מתחילת עליית החסידים, ביסוסו של ה"יישוב הישן, ראשית החדידה האירופית ומיסוד המערכת הנוצרית. פרופ' אליאב סוקר בקפדנות את מקורות והכנסה ואת השד"רים, את הפקידים והאמרכלים, את מערכת הכוללים בהתפתחותה ואת יסודותיו של מישור החלוקה. במקביל מתוארים ההבדלים שבין שלוש העדות העיקריות שהיו בארץ-ישראל — המערבים, האשכנזים והספרדים, בניית התשתית הראשונית למערכת הרפואה ה"יהודית במאה שעברה, בתי-הדפוס הראשונים, העיתונות (הלבנון, חבצלת) ובתי-הספר החילוניים הראשונים (למ, מיקוזה ישראל ואחרים). קונסול גרמניה ושמו הברון מיני-בואוון. פרק מרתק העוסק במאה שעבר, רה, הוא סיפורם של הקונסולים הורים בירושלים ובפיו: קונסולים של אנגליה רוסיה, גרמניה ואוסטריה, שהעניקו את חסותם למרבית יהודי ארץ-ישראל של המאה שעברה, ואת שירותי הדואר האירי-אליאב מזכיר, למשל, את הנחיותיו של סגן הקונסול הבריטי יאנג, שהשתולל "למלא אתר הוראת שר-החן פאלמרס" מן: ולהופיע כמנן על כל היהודים האירי-פנים. בדיבריות רבה העניק חסות לכל הפונים אליו... ואחר נוספו קונסוליות של צרפת, איטליה וארצות-הברית, ש-

* מרדכי אליאב — ארץ-ישראל ויישובה במאה ה"ט, 1917-1977; בית הוצאה בתר; 526 עמודים (כריכה רכה).